The only Advertising Agency for Persia and the Caucasus.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
№ 18
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է
Թաւրիզում . . . . . . 20 ղրան
Գաւառներում այլուր . . . . 25 ղրան
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Ռուսաստան . . . . 4 ռբ. 50 կ.
Թուրքիա . . . . . 50 ղրուշ
Եւրոպա . . . . . . 12 ֆրանկ
Ամերիկա . . . . . 2,50 տոլ.
Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 20 շահի
Չորրորդ ,, ,, 10 ,,
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 8 ՇԱՀԻ
Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal arménien ,,MITK"
= Adresse télégrafique-Tauris ,,MITK" =

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ادارهٔ روزنامهٔ میطق

Anzeigeblatt fuer Persien

MITK
Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian
Le Gérant
Mihran Baghdassarian
TERMS OF SUBSCRIPITON
for a year payable in advance. 20 krans.
Foreign Dollars 2. 50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
,, ,, ,, ,, ,, 4-th ,, 5 ,,
15% discount for annual subscription paid in advance. Address
The ,,MITK" Publication Co.
Tabriz, Persia

Published by the „MITK" Publication Co. and Advertising Agency, Tabriz, Persia

Բ. ՏԱՐԻ № 18 ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1913 Թ. Tauris, Samedi le 27 Decembre 1913 № 18 Vol. II

ԲԱՑՈՒԱԾ Է 1914 ԹՈՒԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

= Գ. ՏԱՐԻ = „ՄԻՏՔ" = Գ. ՏԱՐԻ =

ԱԶԳԱՅԻՆ—ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ—ԳՐԱԿԱՆ—ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում տարեկան	20 ղրան,	կէս տարուան	11 ղրան
Թաւրիզից դուրս ,,	25 ,,	կէս տարուան	13 ղրան
Արտասահման ,,	4 ր. 50 կոպ.	կէս տարուան	2 ր. 40 կ.

Յայտարարութիւններ ամեն լեզուներով։
Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չի ընդունւում։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Требуйте и курите папиросы только

Т. Д. „Бр. Сейлановыхъ"

Египетскія, Ирисъ, Фаросъ, Прима, Орелъ и Марсъ.

ՊԷՏՔ Է ԴԻՄԵԼ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

—

Հրապարակ է դրուած դպրոցական պարտադիր տուրքի հարցը, որ սկզբունքով ընդունել և որոշել է գործադրել Ատրպատականի հայոց, պարզ լեզուով ասած, պարլամէնտը (թէև աննշան քանակով ու որակով) կամ թեմական պատգամաւորական ժողովը։

Մենք այս հարցին չմօտեցանք սկզբունքային տեսակէտից, այլ լոկ դպրոցների ապահովումն ի նկատի ունենալով՝ «Ընդառաջ Պահանջին» վերնագրով մեր առաջնորդողը տուինք։ Անհատապէս մենք անհանդուրժելի ենք համարում հայ մատաղ սանի օտար դպրոց յաճախելը, ուստի այդ ևս ի նկատի ունենալով՝ կրկին հրաւէր էինք կարդացել տուրքով, կամ հասարակական նպաստով ապահովել՝ բացերով և կաղ ի կաղ ընթացող մեր ազգային դպրոցները։

Միաժամանակ այդ պարտադիր տուրքի լաւագոյն ձևով լուծման համար՝ մենք լայն բացեցինք թեր և դէմ կարծիքների առաջ մեր թերթի սիւնակները։

Այդ կարծիքները տպուեցան և տըպւում են «Միտք»-ում։ Հարցը, կարծում ենք, այսքան ծեծուելուց յետոյ, սկսուել է բաւական պարզուել։ Այնուամենայնիւ, որքան մենք լսել ենք, և որքան այդ տեսնւում է նաև «Քաղաքացու» մեր թերթի ներկայ թուի մէջ տպուած յօդուածից, որոշ խաւերը հասարակութեան և անհատներ՝ բացասաբար են տրամադրուած դէպի պարտադիր տուրքը։

Ուրեմն ինչ անել։ Ո՞րն է ելակէտը։

—Նման դէպքերում՝ պարլամէնտական երկիրները դիմում են անմիջապէս ժողովրդին և սպասում նրա խօսք-որոշումներին։ Ներկայ հարցի ելակէտն էլ՝ անպայման և անմիջապէս ժողովրդին դիմելն է։ Այդպէս պէտք է վարուէին այն սուտ դեմոկրատները, որոնց խօսքի ու գործի մէջ սար ու ձոր անջրպետ կայ և որոնք մի առանձին «փայլոյթով ու վրդովմունքով» էին խօսում մեր ժողովրդի չվճարելու և պահած դպրոցների մասին։ Փոխանակ փիլիսոփայելու կամ մեծախօսելու 13 ձայնեան պատգամաւորական «բազմանդամ» ժողովներում, կամ կառավարութեան ուժով ու մտրակով ստանալու տուրք չտալ յանդգնողին, պէտք էր հարցը, իբրև իսկական դեմոկրատ, դնել րէֆերէնդումի, կամ դիմել ժողովրդին և տեսնել ու սպասել թէ ինչ կասի նա՝ իր ստուար մեծամասնութեամբ։

Ժողովրդին դիմել անհրաժեշտ ու հրամայական է և հետեւեալ պատճառներով։

Արդեօք թեմական ժողովը իրաւունք և լիազօրութիւն ունի՞ այդ և նման հարցերը պարտադրելու մեր հասարակութեանը։ Այս հարցին պատասխանելու համար, մենք մի աւելորդ անգամ էլ աչքի անցրինք (Դեկտ. 10-ին) թեմական կանոնադրութիւնը։ Թեմական ժողովի իրաւունքների մասում՝ մենք ոչ մի յօդուած չգտանք, որ այդ իրաւասութիւնը տար թեմական պատգամաւորական ժողովին։ Կանոնադրութեան 30-րդ յօդուածի ԺԲ. կէտը մի առ մի մատնանշում է թեմ. ժողովի իրաւասութեան ենթարկուելիք նման հարցերը, որոնց մէջ չի մտնում պարտադիր տուրքը։ Իսկ նոյն յօդուածի Ա. կէտի մէջ եթէ, եթէ ենք ասում, հնար լինի քաշքշուքներով այդպիսի իրաւասութիւն մատնանշել, այդ դէպքում էլ նոր օրինագիծը պէտք է նախապէս ներկայացնել Ն. Վ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ի հաստատութիւն և նոր ապա՝ դա դարձնել պարտադիր և գործադրելի (թեմ. կանոն. էջ 11)։

Վերջացնելով մեր յօդուածը, նորէն շեշտում ենք, որ հրապարակ դրուած հարցը դրական և բացասական ձևով լուծելու համար՝ հրամայական և միակ ելքն է դիմել ժողովրդին։ Այս է թելադրում բուն դեմոկրատական սկզբունքը։

Շնորհիւ «Միտք»-ի յեղյեղումների՝ հարցը աւելի քան ուսումնասիրուած, պարզաբանուած և ծանօթացուած է ժողովրդին և առաջ բերել նրա մէջ որոշ շահագրգռութիւն։

Բանն այդպէս լինելով՝ մենք վստահ ենք, որ երբ այս մասին մեր երկթաղի ժողովրդներին առանձին-առանձին հրաւէր լինի ժողովի, կգան ամենքը և, ըստ սովորականին, չեն խուսափի այլ ևս ժողովից։

Չեն խուսափի, որովհետև ներկայ դէպքում շահագրգռուած են ամենքը, որովհետև պարտադիր տուրքը շօշափում է ամենքի գրպանն ու քսակը և ամենքը տրամադիր չեն և թոշակ վճարել, և տուրք՝ այն էլ 10-1500 ղրան՝ ըստ կարողութեան։

Արդ, դիմենք ժողովրդին և լսենք նրա խօսքն ու վճիռը այս նշանաւոր պարտադիր տուրքի մասին։

Ա. Տ. Վ.

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՏՈՒՐՔԸ

Հակառակ ամեն կարգի չկամութեանց, թէեւ գոհ պէտք է լինենք անցեալ «Միտքից», որ յիշում է հրապարակում, որ մեզ իրապէս է դարձնում յարուցուած հարցերին և կամ տալիս է մեզ առաջնորդող սկզբունքներ երեւան եկած այս ու այն հրատապ հարցերի մասին։

Այդ հարցերից է և վերջերս ոմանց կողմից հրապարակ նետուած դպրոցական պարտադիր տուրքի հարցը, հրապարակութիւնը պէտք է ընդունել, հիշատակ «Միտքը» բաց է արել իր էջերը թեր և դէմ կարծիքների առաջ։

Օգտուելով թերթի տուած այդ առաւելութիւնից, գալիս ենք յայտնելու և մեր կարծիքը այդ տարաժամ և անմիջական տուրքի մասին, որը մեր «դեմոկրատիկ» պատգամաւորները պէտք է հաստատեն մարել ծանրաբեռնել մեր համբերութիւնը իր կարծիքը հայութեան հասարակութեան վրան։

Խօսում է պարտադիր տուրքի մասին այն պատճառով, որ մեր դպրոցները պահանջուած չափով դրամ չունեն հոգալու համար։

Սակայն չէ՞ որ մեր դպրոցները ունեցել են դրամներ և այն էլ շատ կարեւոր չափով։ Ո՞ւր են այդ դրամները։ —Նրանք կամ կորել են «Ձեւաւ» և այլ ընկերութեանց մօտ և կամ վատնուել են։ (ժամանակին շատ է խօսուել այդ կորած և վատնուած դրամների մասին) բայց որովհետեւ դեռ եղել են ուժեղ մարդիկ կամ բռնացող մի հոսանք, (որոնց ստուերը մնացել էր անկիւններում, խուսափ Թաւրիզի երկսեռ հասարակութիւնը), ուստի յարուցուած հարցերը չեն բացատրուել։ Այժմ ժամանակը, այդ մեծ և անխուսափելի դատաւորը, նորէն հրամայական է դարձնում, որ մօտիկ ապագայում այդ մոռացուած հարցը նորէն հրապարակ գայ և առաջ քաշուին այն մարդիկ, որոնց օգնով կորել և վատնուել են այդ դրամները։ Ահա մատնանշուած դրամների վատնուելուց յետոյ է, որ այսօր երէկուայ յանցաւորների ընկերներն ու գործակիցները հրապարակ են հանում ինչ որ պարտադիր տուրք կոչուած յուծը։ Չվատնուէին այդ դրամները՝ մէջտեղ չէր

գալ և այս պարտադիր տուրքը։

Ուստի այսքանից յետոյ, մենք առաջարկում ենք.

Ա. անպայման առաջ քաշել այն մարդկանց, որոնց ձեռք կարել են ազգային տեղատաբեր դրամները և ամեն գնով գանձել այդ փողերը, որոնց մասին «Միտք»ում շարունակական յօդուածներ են լոյս տեսել։

Բ. Սառը քննել Արամեան և Ս. Անանեան և Հայկազեան-Թամարեան երկթազի գպրոցների «վերջանիկ ժամանակներ» այն հոգաբարձուներին, որոնց թոյլ և անպատասխանատու պաշտօնավարութեան օրով կորել են երկթազի գպրոցների հսկայական գումարները այս ու այն անձանց մօտ և, որոնք մի անճերելի անփութութեամբ չեն գանձել այդ դրամները և միայն թղթի վրայ մեզ, երբեմն իրենց յանձնուած բուն հնչուն դրամների փոխարէն, տուել են երևակայական «բարեյօյս և թերայոյս ստացոյքներ», իրենց երևակայական տեղեկագրերում։ Կրկնում ենք, ժամանակը այդ մեծ գատաւարը-արդէն հրամայական է դարձնում երբեմն «մինդար ալթի» պարձուած այդ հարցը, որի մեր առած ձևով լուծումը ի չէք կդարձնէ կառավարութեան ուժով և մեր «ձնխակոզմեանների» պահանջով ժողովրդից կորզուելիք պարտադիր տուրքի ուրուականը։

Գ. Ամեն մի նեղձնո, ամեն փճացական, որ խելացի է և ուրիշի փողը ուտել հարստակա-գրուած չէ, ծախսում է է այնքան, շռայլանառութեան մէջ է գընում այնքան, որքան դրամ որ ունի, կամ գիտէ անպայման, որ տեղը կարող է լրցնել, ատանց ուրիշների գրպանների վրայ բեռ դառնալու կամ ծակելու դրանք։

Այդպէս էլ մեր երկթազի դպրոցները պէտք է վարուէին։ Ինչքան դրամ ունէին, թող այնքան էլ վարժապետներ պահէին։ Արդէն, երբեւ թէ ապահով է Արամեան դպրոցը։ սակայն ինչ է արել կամ անում Լիցքեան։ Մեզ ասում են, որ նրա բոլոր ամեն և մենակ վստահելի մուտքը 1500-1800-ի թօշակն է, նրանից այն կողմ ամեն ինչ կասկածելի է և պատահական։

Հապա. ինչու, տարիներ շարունակ այդպիսի մի փնանկ դպրոց՝ շարունակել է 800 թումանով տեղաւջ ածհել ներկայումս էլ երբ այքան աղքատ է նրա բիւջէն, ով իրաւունք տուեց նրա հոգաբարձուներին 4000 թումանոց մի նախահաշիւ կազմել և այդքան պարտք բարդել իր ծխականների վիզն և այսօր էլ ձայնակցել պարտադիր տուրքին, որին չգիտենք մի կրպ կտան իրենք, պ. պ. հոգաբարձու-պատգամաւորները, թէ ոչ։

Օ՜, ինչ quantité négligeable-ներ են մեր հասարակութեան ծոխատագիրը ունո՞ր ընծայները և ինչ բացառութիւններ մի կողմ, խորապէղիկներ են նստած պատգամաւորական աթոռների վրայ։

Եզրակացութիւն. Ոչ Արամեան և ոչ Հայկազեան դպրոցների հոգաբարձուները բնաւ իրաւունք չունին իրենց յայտնի ակամուտներից աւելի բիւջէ կազմել, աւելի վարժապետներ պահել և ծախս պատճառել թեմի հասարակութեան, որ, ինչպէս խմբագրութիւնն էլ նկատել է, շատ չուտ է վճարում։ Ուրեմն պահէին այնպիսի դպրոց՝ որքան փող որ ունին։ Սա ամենից կարևորն է և անվիճելին։ Ինչ ամեն տարուայ վերջը թաղական կամ թեմական դպրոցների բացերի համար հանգանակութիւն գիտի լինի մարդկանց խնդրել կանչելով ու ծրեսի քցելով, կամ վիճակախաղի դիմելով։

Դ. Մեր թեմական դպրոցը... Օ՜, որքան վէրքեր ունի։ Որքան է գրուել նրա մասին։ Եւ այսօր այդ հաստատութիւնն ևս իր 60000 րուբլով քաղցած է միւսների պէս և բաց ունի։ Այդ դպրոցը նախորդ տարիներում ունեցել է 60, այժմ տասում են՝ 70 աշակերտ-ուհիներ։ Եւ այսքան քիչ աշակերտութեան վրայ ծախսում է 4200 թումանի մի սոսկալի խոշոր գումար՝ ամենայն անխղճութեամբ։ Եւ չկայ մէկը որ ասի ինչու, ինչ բանի էք։ Արդեօք այդ փողը ծախսում է նոր սերնդի կրթութեան, թէ իբրև այլոց ապահով պահելու համար։

Առաջարկում ենք փակել այդ դըպրոցը և միացնել այդ անպայման մեր թաղային երկու դպրոցներից մէկին ու մէկին և այդպիսով անտեսել 4200 թումանի փողը երկթազի դպրոցների վրայ միայն։

Երբ Մուրադեանը ոգի ի բռին ուզում էր բանալ կենտրոնականը, Լիլուի «կուլտուրտրեգերները» սրբազան նախանձախնդրութեամբ արգելք ու պատուար հանդիսացան։ Ենցան՝ տարիներ։ Բազդը այլ կերպ ժպտաց երէկուայ «կուլտուրտրեգերների» անպատասխանատու և շըռայլող յաջորդներին, որոնք տիրացան և՝ իրենց չուզած կենտրոնականին՝ 60-70 աշակերտների համար ընդունայն, զուր և անտեղի 4200 թումանի ծախս պատճառելով ազգին, որ շահուեն մի քանի մերձաւորներ՝ Կովկասում անգամ չստացուող դասագներով։ Եթէ թեմականում լինէին ոչ այն հոսանքի մարդիկ, որոնք այսօր «ղեկավարում են» ուսումնական գործն ահա այստեղ, այլ՝ այլ ուղղութեան մարդիկ և նոյնպէս ծախսէին 4200 թմնի. մի մեծ գումար՝ 60-70 սաների վրայ, ապա՝ դուք կտեսնէիք ինչե՜ր կանէին ազգային գործերի մեր լուսինների կապալառուները։ Է՛լ «Հորիզոն», է՛լ «Ազատամարտ», էլ «Հայրենիք» և այլն... անվերջ կփչէին ու կփչէին։ Իսկ այսօր... Դէ՛հ ուտողներն ու պաշտօնավարներն այլ են, պէտք է լռել։

Այսպէս՝ տեսնում ենք որ ոչ մի հոգ չկայ պարտադիր տուրքի, որ մեր qausi դեմոկրատները ուզում են բարդել «շըվճարող» քաղաքացիներիս շլնքին, այլ կան՝ ներկայ հանգամանքներում իր նըպատակին չծառայող, բազմածախս և անօգուտ մի փակելիք դպրոց և բոտ ունեցած դրամների միայն՝ պահելիք դպրոցներ։

Մեր ասելիքը՝ ո՛չ մի կոպէկ ո՛չ ոքի պարտադիր տուրքի համար։ Ինչքան փող ունէք՝ այնքանով էլ դպրոց պահէք։ Եւ այդ՝ ամենից աւելի պիտի ըմբռնէր թեմիս առաջնորդը, որ զարմանալիօրէն գնում է քամի ցանողների ետևից և վայելում նրանց ջերմագին գուրգուրանքը։

Քաղաքացի

ՄԱՐՏԻՐՈՍԱԲԱԴԸ ԿՈՐԱԾ ՉԷ՜ ԱՐԴՏԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ (!!)

—

Այո՛, ընթերցո՛ղ այդ կալուածը մեզ համար «կորած չէ՜», որովհետև նա երբէք մերը չէ եղել, իսկ այն, ինչ որ մերը չէր և չէ եղել այժմ օտարի ձեռք անցնելով՝ մեզ համար կորուստ համարուել չէ կարող։

Թեմական պատգամաւորական ժողովի նոյեմբեր 29-ի նիստում պարոնայք պատգամաւորները լսեցին այդ մշուշապատ խնդրի դատավարութեան սկսուելն ու ընթացքը մինչև «կարծեցեալ»կորուստը և ապա անգամ գիտենալու թէ ինչպէս է եղել Յուլիս 24 ի ձախող դատավարութիւնը, չկրցանհարուեցին ասելու՝ թէ՝ «դատը շատ լաւ է վարուել»...

Դէհ, այժմ դուք էլ կարդացէ՛ք ընթերցողնե՛ր։ Պատգամաւորական ժողովը գտաւ, որ Առաջնորդարանում եղած դոկումենտները անբաւարար էին մեզ հայերիս այդ կալուածքին սեպհականատէր դարձնելու։ Պ. ժողովականները լըսեցին նաև որ պ. Չ. Նազարբէգեանը ունեցած դոկումենտներով 90 տոկոսով տարուած է համարել դատը, ուստի և առաջարկել է որոշ վճարով, փոխադարձ համաձայնութեամբ, Հաջի Թագու հետ, ստանալ նրանից մի դոկումենտ և ապա միայն իբրև սեպհականատէր դատարան գնալ։ Պատգամաւորական ժողովը անյարմար ու «կարծեցեալ» սեպհականատիրական դիրքին անվայել է համարել այդպիսի մի կոմբինացիայի մէջ մտնել Պարսիկի հետ ու թողել է որ իր գործադիր մարմին թեմ. խորհուրդը առաջնորդի հետ, ունեցած դոկումենտներով, առաջ տանէ դատավարութիւնը։ Այսպէս է ընթացել գործը և պ. Նազարբէգեանը հըրաժարուել է առաջնորդարանի, իբրև սեպհականատիրոջ, պաշտօնական պաշտպան հանդիսանալուց դատարանում, ուր ներկայ է եղել իբրև մէջլիսի անդամ։ Իւր այս ընթացքով է որ գործը յանգել է յուլիս 24-ի տխուր վախճանին։ Հայր առաջնորդը զեկուցում էր թէ համոզուած լինելով որ ունեցած թղթերով անկարող ենք տիրանալ կալուածքին, այնուամենայնիւ աւելորդ չհամարեցինք դատարան գնալ, մտածելով որ գուցէ կարողանանք, կամ յաջողուեց մեզ ստանալ հողաբաժնից մի մաս, իսկ եթէ չստանանք՝ ինչ վնաս։

Ուրեմն գնացել ենք դատարան տիրելու արդէն բառի օրինի, ուրիշի կալուածքը կամ այլոց հողաբաժնից մի կտոր մեր այժմէութիւնը կորցրած ու մեր կալուածատիրական իրաւունքները ցուցադրելու համար բաւարար հաստատուն հիմքեր չներկայացնող դոկումենտներով։ Ասել է ցանկացել ենք առիթից օգտուել (որքան ամօթ), եթէ հանգամանքները բարեյաջող կդասաւորուեն մեր շուրջը։

Զգացե՛լ են արդեօք դատը սկսողները կամ Առաջնորդը, որ այսպիսի դիրքով հանդէս գալը անպատուաբեր է միանգամայն Առաջնորդի և առաջնորդարանի համար և այդ կնշանակէ սեպհական ձեռներով մուր քսել իր իսկ ճակատի և հաստատութեան վարկի վրայ, մի հաստատութեան, որի պրէստիժի բարձր պահպանման վրայ, անհրաժեշտօրէն մանաւանդ այժմ, շրջապատող ծանօթ այս դժնդակ պայմաններում, աւելի քան լուրջ ուշադրութիւն պէտք է դարձուի։

Չմոռանանք որ թեմական պատգամաւորական ժողովը ըստ կանոնադրութեան պէտք է ունենայ 32 ընտրեալ անդամներ։ «Ընտրուածներից» միայն 22 պատգամաւորներ կան հրապարակում, որոնցից ոմանք վերջնականապէս հրաժարուել են և ոմանք էլ ժողովների չեն յաճախում և ներկայացուցչական այդ բարձր մարմինը իւր ժողովները շարունակում է գումարել 9-11-12 հոգով, 12-13-14 ձայնով։

Հետևաբար պատգ. ժողովը ըստ կանոնադրութեան իրաւունք իսկ չունէր ընթացք տալու այդ դատին և առաջնորդը որ աչալուրջ հսկողը պիտի լինի կանոնադրութեան կատարեալ գործադրման, անգամ չպիտի թոյլ տար որ այդ դատի գործը թերի կազմով թեմական ժողովում դատավարութեան ձեռնամուխ լինելու սանկցիան ստանար և առաջ տարուէր, այն էլ այդպիսի ձևով։

Բայց ով է հարցնողը։

Առաջնորդարանն ունի 10-15 տարուց մնացած մի [illegible]ւածագիր, որի մէջ նշանակուած էր որ մինչև երեք տարի եթէ Մարտիրոսաբադի շուրջը պատ չքաշուի, այլևս կալուածքը հայերին պատկանել չէ կարող։ Սխալ էր և մեծ սխալ արդէն իսկ դատի գնալը, իսկ քառակուսի սխալ էր դատի գնալուց յետոյ այդ կալուածագրի երևան հանելը թէպէտ և այլք հենց այդ թուղթն են օգտակար համարել։ Դարձեալ հետաքրքրուող անգամ չկայ թէ այդ ազէտ քայլի հեղինակը ով է. ուրեմն և պատասխանատուն։

Եթէ նախորդ առաջնորդների օրօք այս դատական գործը արագ ընթացքի մէջ չէր դրուել և ու կախ էր թողնուել, այդ արդէն ցոյց է տալիս Կարապետ Սրբազանի, Եզնիկ Ապահունու և այլոց խնդրի մասին ունեցած ներհուն մտածողութեան ու խելացի քաղաքագէտ գործավարութիւնը։

Այս բոլորից յետոյ հանգիստ խղճով ասում են «Եղբայր մենք ինչ ենք կորցրել, մենք Մարտիրոսաբադը չենք կորցրել, որովհետև նա վաղուց մերը չէր»։ Օ՜, եթէ այս կորստեան պատճառ՝ նախորդ թեմակալը կամ մէկը նախորդներից լինէր, նոյն պատգամաւորական ժողովը քարկոծ կանէր նրանց ատանց անգամ բացատրական լսելու։ Բայց...

Կոկծ ու փառք Աստծու։

Այս ակսիօմներից և ոչ մէկը չէր հետաքրքրել և նոյեմբեր 29-ի նիստում չհետաքրքրեց պատգամաւորից շատերին, որովհետև նրանց լօզունգը հարցապնդում անող պատգամաւորներից պարտազանց լինելն էր և իրենց նպատակին հասնելու համար պատրաստ էին երդուելու որ երկուսը հաւասար է երեքին և երդուեցին։

Այո, նրանք հետևեցին անմահ Արփիարի Հայրապետ էֆենդու խրատին։ Ազատ ու անկաշառ խօսքը ու ճշմարտութիւնը կուլ տուին, որպէսզի իրենք ճամարտութեան կուլ չերթան։

Սակայն այս օրն էլ կանցնի երէկ կդառնայ և վաղը դուք կերևաք ձեր իսկական գծագծերով։

Արմէն.

ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ

ԷՏԻԿԷՏԻ ՕՐԷՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄԸ ՊԵՏԺՈՒՍՈՒՄ

—

Նոյեմբ. 22 ի գիշերը տեղի ունեցաւ քաղաքիս Գերմ. Քլիւբի հաստատման 3-րդ տարեդարձը մի շքեղ soirée dansante-ով. հրաւիրուած էին բոլոր Հիւպատոսները և Եւրոպական գաղութը իրանց ընտանիքներով։ Նուագում էր «Բոսֆորի» երաժշտական խումբը։ Ամեն բան կարգին էր և զբօսանքը կատարեալ, սակայն միջազգային կօլոնիայի նորեկ և soi-disant «Եւրոպացի» մի անդամը մօտ էր մնացել որ մի փառաւոր սկանդալով վերջ տար այդ արիստոկրատիկ խրախճանութեանց.—ահա թէ ինչպէս.—Պարոնը գտնելով ինքն իրանը Սահարի խորքումը, ուր կեանքը սանձարձակ է և ամեն բան կարելի է, մոռացութեան տալով high life-ի նիստ ու կացի խիստ օրէնքները մի ընկերուհու հետ յանկարծ sans façon մուտք է գործում սրահը և տեղ

գրաւում: Այդ կատարեալ տխրութիւն էր, որի համար նա անխնայօրէն էլ պատժուեց, վասն զի անթոյլատրելի է երեւոյթ պատուաւոր շրջանում անպատշաճ և անպատկառ դրութեան մէջ, օրինակ հարբած վիճակում: Փափանքն ու քըրքիջներն սկսեցին աջ ու ձախից յորդել դառնալ և Քլիւբի վարչութիւնից զեկուցում տրուեց gentleman-ին թէ բոլորովին անկարելի էր երկար մնալ այնտեղ, բայց Ասիականութիւնը չի կարող Եւրոպական Ճարկալի նուրբ սկզբունքներն ըմբռնել և օրէնքները յարգել, նա միայն բանի, կոպիտ ուժի առաջ տեղի կը տայ, և այսպէս էլ պատահեց այս միլիոներորդ անգամին. Կրկին և վերջին ազդարարութիւնը եղաւ պարոնին խելօք և եթ հեռանալ սրահից՝ հակառակ դէպքում դուրս շպրտուելու սպառնալեօք, և ասիական զոյգը երկու չարեաց փոքրագոյնը ընտրելով մեկնեցաւ գլխիկոր՝ Քլիւբից պարտուած և պատժուած: Հասարակական ողջամիտ զգացումը լիովին գոհացում էր ստացել դրանով և հանդէսը շարունակուեց մինչև լոյս առաւօտ՝ ամենայն խրախճանութեամբ: Պէտք է չափազանց զգոյշ և զգաստ լուրջ լինել Եւրոպական ընտանեկան բարձր շրջաններում. Անհատապէս կարելի է երկրպագել Աստղիկին ու Բագոսին, բայց ընտանեկան շրջանում, նրանք միայն անհաշտ և ոխերիմ թշնամիներ և վրէժխնդիր հակառակորդներ ունին: Sapienti sat!

Յ. Գ. Լսում ենք որ յիշեալ պարոնը վերջնականապէս արտաքսուել է Քլիւբի անդամակցութիւնից: Մ. Պ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ «ՄԻՏՔ»-Ի ԴԻՏԱՐԱՆԻՑ

Մեր քաղաքական մթնոլորտը *)

III

«Անխուսափելի Չարիք»-ի ծառայման դարմանը

Մեծ խնդիր է արդուն «Անխուսափելի Չարիքի» հարցը և վերջի կէս դարի շրջանում հազարաւոր գրքեր գրուած և հրատարակուած են այդ մասին և դրա շուրջը—իսկ 1900 թուականին Նիւ-Եորքում քաղաքացիների պահանջմամբ՝ որ յատուկ միթինգ գումարել էին, մի 15 հոգինոց մնայուն Յանձնախումբ ընտրուեց քաղաքում տիրապետող և ծաւալող սոսկալի անբարոյականութեան առաջն առնելու համար և 1899 Բրիւսէլում կայացած առաջին միջազգային գոնկրէսը, ուր ներկայ էին 360 պատգամաւորներ, 33 զանազան ազգերից, որոնցից 107 կառավարութեանց ներկայացուցիչներ էին, իսկ 293 նշանաւոր բժիշկներ՝ մի ամբողջ շաբաթ խորհրդակցելուց վիճել ու վճռաբանելուց յետոյ՝ միաձայն քուէարկեց հետեւեալ ռէզօլուցիան, որ իբր կոչ ուղղեց այն ատեն բոլոր Պետութեանց. 1. Անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնները բոլոր հարկ եղած միջոցներին դիմեն խստօրէն արգիլելու բոլոր անչափահաս աղջիկների պրօստիտուցիան. 2. Հաստատել Սանիտարական և բարոյական անվթար պաշտպանման պաշտպան միջազգային ընկերութիւն, որի գլխաւոր Բիւրօն պէտք է լինի Բրիւսէլում: 3. Կատարեալ և պարտադիր դասընթացք սահմանել բոլոր բարձր ուսումնարաններում ի մասին վեներային ախտաբանութեան:

*) Տե՛ս «Միտք» №-17

4. Մատաղ սերունդի բոլոր դաստիարակներն ու ուսուցիչները պէտք է որ իրանց բոլոր ջանքն ու ճիգը թափեն աշակերտներին ի տղայ տիօց ներշնչելու բարոյական առողջ սկզբունքները կենսապահութեան —ինչպէս նաև յարգանք դէպի իգական սեռը և խորը կարեկցութիւն դէպի նրա ընկած դասակարգը: 5. Օրէնքի ծայրագոյն խստութիւնը ի կիր առնել ընդդէմ այն բոլոր սոսր արարածների, որոնք իրենց սեփական շահերից դրդուած աջակցում և օժանդակում են պրօստիտուցիայի ծաւալման: (Ինչպէս օրինակ բազերին բնակարան տուողները!) 6. Բոլոր ազնիւ մարդիկ և կանայք ամեն տեղ իրենց վերաբերուած համայնքներում պարտաւոր են միանալ ազի ի բարին աշխատել ամեն հնարաւոր միջոցներով ըզգուշացնելու հասարակութիւնը, մանաւորապէս դեռատի սերունդը, անբարոյական կենցաղավարութեան առաջ:

7. Կազմել ամեն տեղ, ուր պրօստիտուցիան տիրապետում է, մարդասիրական ընկերութիւններ փրկելու, ազատելու այդ թշուառ, խղճալի, ընկած արարածներին՝ որոնք առհասարակ իրենց տգիտութիւնից և մեծաւ մասամբ չքաւորութիւնից ստիպուած դիմում են մարմնավաճառութեան ամենազզուելի և զարշելի փեշակին:

Այս ազդու կոչը մեծ ուշադրութիւն գրաւեց ամեն տեղ և շնորհիւ ազնիւ, բարի և քաջարի գործիչների եռանդուն գործունէութեան հէնց նոյն տարին կազմուեց՝ Միջազգային Սանիտարական ընկերութիւնը Բարոյականութ. անվթար պաշտպանութեան: Նմանօրինակ ընկերութիւններ սկսեցին հաստատուել աշխարհի ամեն գլխաւոր քաղաքներում, անգամ հեռաւոր և հեթանոս Ճապօնիայում, ուր անցեալ տարի մի ամբողջ պոռնկաթաղ (Եօշի վարա) կրակի մատնուեց ամբոխի կողմից և այժմ բուռն ջանքեր են լինում մաքրելու երկիրը այդ ամենազարշելի ախտից:

Արդ, ամփոփելով խօսքերնիս ասենք, որ այստեղ էլ հնարաւոր է մեզ՝ չափ և սահման դնել ճարակող Պրոստիտուցիային, եթէ միայն մենք զգանք որ մարդ ենք, և յանկութիւն ունենանք ազնիւ մարդիկ լինել: Այդ պարագային հարկաւոր էր նախ թաղային մասնաւոր ժողով գումարել այստեղ Ղալայում և Լիլաւայում և վճիռ ու որոշում գոյացնելուց յետոյ դիմել մի—մի պատգամաւորութեան միջոցով Առաջնորդարան և պահանջել գործադրութիւնը հասարակութեան առած վճռին ու որոշման և մենք աներկբայ ենք որ թէ Նորին վսեմութեան Սօլա էդ-դովլէի և թէ բոլոր մեծ տէրութեանց յարգելի հիւպատոսների ազնիւ սրտերին շատ մօտիկ խնդիր պիտի նկատուի յարուցուած և յուզուած մեծ ու կենսական հարցը և ոչ մի պատճառ չկայ կարծելու, թէ «Անխուսափելի Չարիքի» տարածման առաջ որ և է թումբ այստեղ անհնար է կանգնեցնել, միայն թէ մեր խօսքերը «Ձայն բարբառոյ յանապատի» չլինեն ու չմնան, ինչպէս «Աղքատախնամի» առթիւ պատահեց այդ:

Միհրան Պաղդասարեան

ԻՆՉ Է ԽԱՂՈՒՄ ՔԵԱՐԻՄ ԽԱՆԸ ՄԵՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԳԼԽԻՆ.

Զախող, գիկ զակներով կատարուած դատավարութեան համար՝ թեմի, ինչպէս ուրիշներն են ասում, պատկառելի ժողովը, ի հեճուկս և կանխապէս էլ պատրաստուած լինելով, վստահութեան քուէ տուաւ դատակորայոներին, որոնց «ձայների ջախջախիչ մեծամասնութեամբ» դուրս բերեց «արդարեւ իբրև զանմեղ ազատնիս...»

Սակայն թողնենք այդ: Մօտիկ անցեալում, երբ մեր տեղական հայկական դիպլոմատիան ի դէմս առաջնորդարանի, յաղթել կարծեց Քեարիմ խանին, բացեց այնուհետև, ինչպէս կասեն, իւր կարտերը և սկսեց առաջնորդարանում սիրաշահել «ընդ լծով եկեալ (?!) խանին կոնեակով: Եւ, այնուհետև, մեր փայլուն դիպլոմատիան, առաջնորդարանը, դարձաւ հետևակ՝ շընչասպառ վազողը և արդէն ձիաւոր գաւած խորամանկ Քեարիմ խանի յետևից: Դերերը արդէն փոխուած էին: Հազար ու մի մանեովրներից յետոյ՝ վերջերս հագիւ հնարաւոր դարձաւ՝ երդումով առնել հայերի վնասը Քեարիմ խանից: Եւ ահա, հէնց այստեղից սկսւում են քեարիմխանական-առաջնորդարանեան անվերջ խաղերը:

ա.) Նոյեմբեր 21-ին հայերը պիտի երդուէին և Քեարիմ խանը պիտի տար վնասները. սակայն երդումնագիրը լաւ կազմուած չլինելով՝ թողնուել էր որ հայերը երդուէին 22-ին:

բ.) 22-ին Քեարիմ խանը գալ չբարեհաճեց երդուելու ակտը կատարելու, նորէն յետաձգութիւն:

գ.) Յայտնուեց առաջնորդարան, որ Քեարիմ խանը Նոյեմբ. 29-ին գալու և երդուեցնելու է մայր եկեղեցում Քեավանցի տեղի հայերին և հատուցանելու է նրանց վնասը: Այդ օրը քարոզչար, առաջնորդ և երկու քահանաներ իրար էին անցել. գիւղացիք գլխաբաց դժվժում էին եկեղեցու դռանը. Վերջապէս Քեարիմ խանը մտաւ նիւս, որ գիւղացիք ըստ հերթի երդուեն և ստանան վնասները:

Մօտեցաւ աւետարանին երդուելու մի գիւղացի:

—Ո՛չ, ասաց Քեարիմ խանը, դու և բոլոր երդուողներդ նախապէս պէտք է ցուցակագրէք թէ ինչ վնաս էք ստացել, ստորագրէք ձեր այդ գումարը և նոր ապա երդուէք: Ասաց ու ելաւ եկեղեցուց և գնաց իր գործին: Էլի ամեն ինչ խափանուեց լինելով արդէն երրորդ անգամը:

դ.) Գիւղացիք պատրաստուեցին, ինչպէս մեզ ասացին, և դրան: Որոշուեց որ 30-ին Քեարիմ խանը գայ և երդման գործը վերջացնի: Այդ օրը, որովհետև առաջնորդարանի քարտուղարը բացակայ էր, առաջնորդը խնդրեց, որ երդման ակտի վրայ հսկի էքս-գործավար պ. Գ. Օհանեանը: Այդ օրը ևս չեկաւ Քեարիմ խանը: Եւ կատակերգութիւնը նորէն մնաց շարունակելի:

ե.) Էլի լուր ստացուեց, որ՝ (այս 5-րդ անգամ) անպայման Քեարիմ խանը պիտի գայ և երդման հարցը պիտի վերջացնի: Դարձեալ առաջնորդ, քահանայ, քարտուղար, նահանգապետի թարգման, կոնսուլատի դուլամ իրար են անցել՝ սրտատրոփ գործի վախճանին սպասող հայ գիւղացոց հետ: Վերջապէս եկեղեցում են՝ Դեկտ. 2-ին: Հագիւ մի 4 գիւղացի երդուեցին, երբ Քեարիմ խանը ի ներկայութեան երդուեցնող քահանայի, առաջնորդի, նահանգապետի թարգմանի՝ երդման թուղթը գետին շպրտեց, վէս ու անարգանօք ելաւ մեր մայր եկեղեցուց: Այնուհետև Տէր Հմայեակ քահանան դըրսում սպառնալիքի ուժով վախեցնելով Քեարիմ խանին, նրան (ըստ խանի խընդրանաց) իր տունն է ընդունել և համոզել, որ նա 4 տարուայ հարկ չանի գիւղացիներից և այդպիսով էլ գործը վերջանայ: Ասում են նա խօսք տուել է և սպասում են նրա գրաւոր թղթին: Թէ այսուհետև որքա՞ն կշարունակուի խաղը, դեռ չգիտենք և կասկածենք: Բայց այս բոլորով հանդերձ հայ ազգի տեղական պատգամաւորներն ասացին, բանձեցին որ դատերը լաւ են կատարուել: Եւ լաւ կատարուելուց յետոյ մեզ 6 անգամ խաղացրել է Քեարիմ խանը և այս թող գիտենայ մեր ժողովուրդը:

Սակայն այս խաղերը չեն երկարի, որովհետև «Միտքը» ստիպեց որ գումարուի պատգամաւորական ժողովը՝ ստիպեց որ եռանդուն նայուի Քէյվանցոց գործին և, կարծում ենք, մօտ ենք մեր նպատակի բարեյոյս կատարման:

3 Դեկտ. Թաւրիզ. Ուղղամիտ.

ԳԱՒԱՌ

25 Նոյեմբ. Ռաշտ

ՕՂԵՎԱՃԱՌՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՀԱՆԳԻՍՏ

Տահը, նիւթականը և հացի խնդիրը այնպէս է ստրկացրել և կաշկանդել մարդոց, որ նրանք մոռացել են և՛ ընտանիք, և՛ զաւակներ, և՛ անձնական հանգիստ: Չկայ մի հայ մեզանում, որ այդ կողմից բացառութիւն կազմէ: Իսկ այդ գործում ամենից աւել աչքի են ընկնում օղեվաճառները՝ որ 24 ժամից միայն 6 ժամն են տնում լինում, իսկ ամբողջ 18 ժամ դուրսը-խանութում:

Անցել են երկար ու ձիգ տարիներ այդպէս և մեր օղեվաճառ ծնողները ժամանակ իսկ չեն ունեցել զբաղուելու իրենց զաւակներով. Նրանց դաստիարակութեամբ, միջոց չեն գտել մինչև իսկ մի օր, մի ժամ ուրախանալու ընտանեկան կեանքով: Նրանք հազիւ տուն են դարձել կէս գիշերին, որ մի 6 ժամ քնեն և հանգստանան և մութ ու լուսին նորէն վազեն դրամի յետևից:

Եւ այս մասին երբ թղթակցութիւններ են լոյս տեսել առաւ թէ տեղական մեր մամուլի օրգաններում, նրանք փոխանակ ազդուելու և ուղղուելու և այս կերպ առ ու ծախս չանելու, ընդհակառակը շարժել է նրանց կատաղութիւնը: Ժամանակ է կարծում ենք, որ մարդիկ, եթէ իրենք չեն տեսնում, գոնէ թերթերից տեսնեն իրենց ագեղ վարք ու բարքը, ուղղուեն, շտկուեն և կազմեն մի առողջ հասարակութիւն, որ հետաքրքրուէր նաև մտաւոր կեանքով, թողնելով ընդ միշտ մոլութիւնները, օր. թղթախաղը և այլն, որոնք տուն ու ընտանիքներ են կործանում:

Ուրախ ենք ասելու, որ մեր մի կարգ գրուածքները մասամբ ազդեցութիւն ունեցան օղեվաճառների վրայ: Սրանցից առաւել գիտակիցները կազմեցին մի միութիւն, որի անդամները հերթապահութեամբ միայն զբաղւում են իրենց խանութում. մնացածները հանգիստ են առնում կիրակի օրերին:

Գ. [illegible]

27 Նոյեմբ. Թաւրիզ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Ալամեան—Ս. Ննայեան երկսեռ դպրոցների պատւ. հոգաբարձութեան և Ալամեան կ. 60-ամեայ յոբելենական յատկացման յանձնախմբին.

Մեծարգոյ պարոններ,

Հասարակական դրամների մասին հրապարակական հաշուետուութիւնը բոլոր գործուած մի օրէնք է: Եւ դա շատ մեղմանում այն օգտակար կողմը, որ ըն-

թերթերից շատերը կարդալով նուէրների և կտակների մասին, իրենք էլ կծծապէս նման նուէրներով մասնակից եղած հանգանակութեան և այսպիսով կրկնակի կօգնէին այն հաստատութեանց, որի համար հանգանակութիւն է կատարւում:

Դուք չաբեցէք այդ չնայած 9 ամիս է անցնում յոբելեանից և այսպիսով կրկնակի վնասեցիք յոբելեար Արամեան դպրոցին, որ դեռ դրամի շատ կարիք ունի և արժէ մի անգամ ընդ միշտ ապահովել Ատրպատականի լուսոյ այդ անդրանիկ ջահը: Մեր այս առաջարկը բղխում է ոչ թէ այն բանից, որ կասկածում ենք թէ փողը վատնուած է, ոչ, այլ որ ցանկանում ենք մեր նուիրատուութիւնները հրատարակուած տեսնել, որ շատերն էլ վարակուելով այդ օրինակից, աւելի հարստացնեն մեր փայփայած դպրոցը: Ի դէպ, մենք չգիտենք ինչու հանգանակութիւնը քաղաքում կանգ առաւ, և շատերը, որ պատրաստ և, թերևս, պատրաստ էին մասնակցելու այդ հանգանակութեան, մնացին դուրսը:

Նուիրատու.

Կարծում ենք պ. յոբելեանական յանձնաժողովն յայտնելով որ հաշուետուութիւնը ինքն էլ ցարդ յոբելեանական հանգանակութիւնից ոչ մի գրամ ու հաշիւ չէ ստացել, որ այդ մասին յայտնէր հրապարակով: Խ. Խ.

ԳՐԱԿԱՆ

***

Լուռ գիշերին անթիւ աստղեր
Թռչում էին երկնքում
Հոգիս մութ է, հոգիս խաւար
Մի աստղ էլ չէ պլպլում:

—

Ամպոտ սարից բիւր խորքերում
Ձայն քնքուշ կամ լուռ թռչնուած,
Պիշտ ընկեր, սիրանուշ բառերն,
Իմ սրտին էր դիպչում:

—

Անդաղ սիրտս միշտ տենչանքով,
Սպասել է գարունին,
Միշտ հուսել ու յուսել է
Գալիք պայծառ օրերին:

—

Բայց թէ պարոն, պայծառ օրեր,
Սառը ձեռն իմ կեանքին,
Եղաւ կեանք, երազ մնաց,
Լոկ յիշողը՝ իմ հոգին:

—

Մուժամբար. Մարինէ

ՈՒՄ ՈՐ ԱՆԿ Է

Անծանօթ տօնին քիչ ուշ գալով դըպրոց՝ նկատեցի որ աշակերտները չեն տարուել եկեղեցի՝ պատարագին ներկայ լինելու:

Իմ հարցին՝ թէ ինչու աշակերտներին պատարագի չէք տարել, վարժուհի և վերակացու օր. Ն. Գարթեւեան և ուսուցիչ պ. Յ. Զաւուշ միաժամանակ ասացին — պատարագ չկայ:— Ինչու չկայ — հարցրի ես, պատասխանեցին թէ հայր սուրբն ասել է «պէտք չէ»:

Իմանալով այդ ես հաղորդել էի այդ բանը լուր իմ թերթում և դեռ ինձ հիմանկիր էլ ցոյց տուել պատարագը անել չտալուն: Իրողութիւնն այս լինելով՝ ցաւել կարելի է, որ Քրիստոսի աշակերտի կոչումն ստանձնողները թող տուին իրենց ուղին, ինչ գոնէ սպասելի չէր 40,000 ժողովրդի առաջնորդ եղողից: Ես ոչ մի հիմք չունէի իմ ուսուցիչների ասածին չհաւատալ և «սուտ» համարել նրանց ասածը, որ և տպել էի իմ թերթում:

Honey soit qui mal y pense

Ա. Տ. Վ.

ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶ

Անցեալ տարի պարսից պետական գանձուց տեսուչ պ. Մօռնարին եղած հեռագրական մի քանի դիմումներից և նաև նահատակ արքայ Նասր էդ-դին Շահի ֆէրմանն էլ (տես «Միտք» №-3 Փետր. 11) տեղիս ֆինանսական կառավարչին ի քննութիւն ներկայացնելուց յետոյ ես, Արամեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը ստացաւ պետական 250 թումանի նպաստը: «Սըշկանիլ և ուգիլ» տարիների նպաստների վերստացման համար հոգաբարձութիւնը ամսոյս 7-ին ևս մի ընդարձակ հեռագրով դիմեց Թէհրան ֆինանսական մինիստրութեան, խնդրելով կարգադրել դպրոցի երկու տարիների նպաստի վճարման մասին Թաւրիզում:

◆ Նախկին պատգամաւորաց ժողովն էլ՝ «շատ ենք ուրեմն կսւացնենք» յիսնորդանքն ունենալով «սրբագրել» էր Ստեփան խան Եղիազարեանին և ճամպու դրել թեմական հոգաբարձութիւնից և այլ մարմիններից: Այժմ զգալով որ չունին այլևս պահանջուած մարդը թէ ազգային գործերում և թէ պարսից պետական ատեաններում խօսող, և ցանկանալով դարմանել գոնէ անցեալի խելառ վնասները, թեմի առաջնորդը նամակով դիմել և խնդրել էր նոյն «շարժելու» Ստեփան խանի մուտքը ազգային մարմիններում և այլ ատեաններում: Լսում ենք որ Ստեփան խանը իբրև այլ փառաւոր ապտակ է տուել իրեն արուած ու չարած պատուին ու յայտնի անձանց, և յայտնել նամակում, որ «այժմ եկել է ժամանակը որ ինքն էլ իր հերթին պատիւ չհամարի աթոռակցել այն անձանց, որոնք գրաւում են «ժողովրդի ներկայացուցչական» աթոռները» և որոնք «թերևս աւելի արժանաւորներ են» պատգամաւորութեան՝ և ազգը այս ու այն ատեաններում՝ ներկայացնելու գործերում:

◆ Մեր քաղաքի մաքրութեան և գեղեցկութեան մասին «Միտքում» հրատարակած պարսկերէն խմբագրականները ունեցել էին իրենց ազդեցութիւնը: Գեն. Նահանգապետը քաղաքի մաքրման և սալայատակելու գործը յանձնել էր Փարիզում ուսած բժիշկ Ալամ-էլ-Մօլքին, որ կարգուած էր այդ միսիան ունեցող մի կոմիսիոնի գլուխ. Թերթիս խմբագիրն էլ էլ պ. Ալամ-օլ-Մօլքից հրաւէր էր ստացել մասնակցելու այդ մեծ աշխատանքին: Ցաւում ենք ասելու, որ այդ յոյժ կարեւոր գործը մնաց անկատար՝ Ալամ-օլ-Մօլքի, մեզ անյայտ պատճառով, քաղաքից հեռացուելու հետևանքով: Մենք դարձեալ, ըստ հերթի, առաջ կտանենք այդ կարգինալ հարցը:

◆ Թաւրիզում խիստ մեծ չափով տարածուած է կարմրուկ հիւանդութիւն փոքրերի մէջ:

◆ Շնորհիւ Տէր Հմայեակ քահանայի անդուլ և անձանձիր ջանքերի և անվերջ երթևեկութեանց կոնսուլատ և Նօշա էդ-Դովլի մօտ՝ վերջապէս հնար եղաւ ամսիս 11-ին վերջացնել Քէլվանցոց գործը և երդումներով ազգ ու առաջնորդարան խաղացնող Քեարիմ խանից թուղթ ու խոստում առնել, որ նա այլ ևս Քէլվանի Սրբերն գիւղացիներից 4 տարուայ յետնեալ տուրքեր (20000 թուման) չառնի, իսկ գիւղացիք էլ թուղթ տուին, որ ոչ մի պահանջ այլևս չունին Քեարիմ խանից: Նման թուղթ խանը չտուեց Սրբգաւցիներին, պատճառաբանելով, որ նրանք կողոպուտի չեն ենթարկուել և նրանց վնասը ցուցակագրուած չէ եղել տարիներ առաջ կազմուած վնասների մատեանում:

◆ Մէկ երկու շաբաթներից ի վեր քաղաքումս նահանգապետի մօտ հիւր է արքայազն, աւագ իշխան և հայասէր Իմամ-Ղոլի-Միրզան, Ուրմիոյ ծովի նախկին սեփականատէրը:

◆ Նահանգապետի «փիշքար» (ընդհ. գործավար) է կարգուել իր եղբօր որդի Նասր-էդ Դովլէն, Մարաղի գաւառապետը, որի նախկին տիտղոսն էր Մանսուր-էս-Սօլթան, երիտասարդ, համակրելի մի պաշտօնեայ և նոյնպէս հայասէր մէկը:

◆ Մեր ճառը և պարսիկ կանանց մասին եղած յօդուածը (թարգմանուած Թէհրանի մի պարսկ. թերթից) յաջորդիւ:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ

Խոյից մեզ գրում են.

Ս. Թադէոս Առաքեալի վանքի վանահայր Ղևոնդ Եպիսկոպոս արեգան գնալով Խոյ արպէս թէ ապօրինի կատարուած մի պսակի պատճառով. ամուսնուն ու կնոջը ծեծել է տուել, բանտարկել և 30 թուման տուգանք առել: Առաջնորդարանի ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում այս միջնադարեան բարբարոսութեան վրայ, գործադրուած «աւետարանի մի աշակերտից» որի անձնասիրութեան և գործունէութեան մասին դեռ զարմանք լսեցինք առաջնորդից նոյեմբ. 22 ի պատգ. ժողովում:

ԳԻԼԱՆՍՏԱՆ

Նոյեմբ. 27-թուով Ռաշտից մեզ յայտնում են. Թէհրանից Ռաշտ բերդէ հակերի մէջ ուղարկելու են եղել մեծ քանակութեամբ զէնք. Պարբերում ժանդարմերիան այդ իմանալով՝ գրաւում է:

◆ Էնզելի-Թէհրան շատով աւտոմոբիլային հաղորդակցութիւն է սկսուելու՝ մարդկանց և ապրանքների փոխադրութեան համար:

ՊՕՍՏԱՐԿՂ

Թաւրիզ — պ. Մխակեանին — Խրատ ունենք ունիք Միլաւի հոգաբարձութեան տեղեկագիրը «Մի սխալի ինքնագովութիւն» համարելու. սակայն ձեր այդ յօդուածը անյարմար ենք համարում տպել: Նրանք արդէն խելքի են եկել և անգամ բաւական աջակցել են: Մոռանալով երեկի իրենց գրածները, նրանք ամսի 10-ին խանութ աղաչանքի էին գնացել իրենց մարդկանց մի պարոնի մօտ՝ երեկ թուրքերէն մի ներկայացում հովանաւորելու համար: Այն, որ «կուլը» նրանց համար փոխւում է, հերիքներն է: Միակ բանը, որ այս դէպքում պէտք է յիշեցնել դպրոց ընկալող ինքնագով այդ պարոններին, այն է, որ նրանք պէտք է գոնէ քիչ հայերէն գիտնան և հասկանան, որ Աստուածեան Կարևորն իրենց պարտականութիւններից է և ոչ՝ «պարտատէրերից»: Գոնէ «հայր մերը» այդ բառը նրանք պիտի գիտնային, եթէ միայն «հայր մեր» իմանալը մի «ներսեմութիւն» չէ նրանց «լուսաւորութեան» համար:

Խոսրովա—սեպհ. Թղթակից ընկեր Գ. Օշ-ին. Զաւարեան-Քալանթար-Խատիսեան նշանաւոր դէմքերի հոգեհանգստեան և բանախօսների մասին 10 Նոյեմբեր թուակիր ձեր յօդուածը շատ ուշ է հասել մեզ, կարենք յաջորդիւ:

Իգդիր (Տաճկաստան) — պ. Հ. Ժամկոչեանին — Ստացանք ձեր նամակը. «Միտքի» Ա. տարուայ համարները լրիւ չկան: Ձեզ թերթ կուղարկուի ներկայ և նախորդ համարներից: Բաժնեգինի առաքումը. տեղական ու է միջնորդական մարմնից մի փոխանակագիր կարող էք առնել խմբագրութեան անունով՝ տեղւոյ միսիոնարութեան վրայ, մենք այդ կդանձենք այստեղ:

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝
Ալ. Տէր-Վարդանեան
Տնօրէն՝ Միհրան Բաղդասարեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՈՐԾՈՒՈՐ ԱԶԳԻ ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴԿԱՆՑ

Թերթիս խմբագրութիւնը ստրանով յայտնում է յարգելի հասարակութեան, որ առաջիկայ Յունվարի 1-ին արտասովոր մի հրատարակութիւնը «Միտք»ի լոյս է տեսնելու յատկապէս Ամերիկայի համար American Edition- գուտ Անգլերէն լեզուով և պարունակելու է հակիրճ տեղեկութիւններ Պարսկաստանի վաճառականութեան և արդիւնաբերութեան մասին և գործ անելու միտք ունեցողների հասցէները ու յայտարարութիւնները այս պատեհ առթիւ զետեղուելու են այդ համարում.

Այս բացառիկ թերթիկը հազարաւոր օրինակներով պիտի տարածուի արհ-աբար Միացեալ-Նահանգների ամենագլխաւոր քաղաքներում:

Ազդեր և յայտարարութիւններ կանխիկ վճարով ընդունւում են ըստ սակագնի մինչև դեկտ. 26-ը: Տեղեկացէք Դիմել «Միտք»ի խմբագրութեան:

ԱԶԴ

Դանիական Կօլոնիալ Լօտէրիայի վերջին տիրաժի պաշտօնական ցուցակից յայտնի է լինում որ № 47,760 տոմսակը շահել է 100,000 ֆրանկի պարգևը, 28 տոմսակ տարել են իւրաքանչիւրը 25,000-ական ֆրանկի պրէմիաներ, իսկ մնացած 14,050 թիւերից շահել են 40,000 ֆրանկից մինչև 153 ֆրանկի գումարներ: Թաւրիզում ծախուած տոմսակներից (8) միայն 3-ը շահել են, դրանք 5,179, 20,959 5,199, իւրաքանչիւրը 19 ֆր. 12 սանտիմ իբր 1/8 մասը 153 ֆրանկի:

XV շրջանի առաջին տիրաժը տեղի կունենայ առաջիկայ 1914 տարուայ Յունվ. 2/15-ին և յետոյ ամեն ամսի 15-ին:

Տոմսակները առժեն 1-8 թուման ամսէ ամիս վճարելի:

Դիմել՝

Միհրան Բաղդասարեանին:

Ատրպատականի Հայոց Թեմական Տպարան